

MĒNEŠA MAKSĀJUMU BILANCES (PAMATRĀDĪTĀJU) SAGATAVOŠANAS PRINCIPI

Maksājumu bilance ir statistikas pārskats par ekonomiskajiem darījumiem starp vienas valsts rezidentiem un pārējo pasauli (nerezidentiem) noteiktā periodā (mēnesī, ceturksnī, gadā).

Latvijas maksājumu bilance veidota atbilstoši Starptautiskā Valūtas fonda "Maksājumu bilances rokasgrāmata" 5. izdevuma un Eiropas Centrālās bankas prasībām.

Maksājumu bilance ietver tekošo kontu, kapitāla un finanšu kontu un statistisko novirzi. Tekošais konts rāda noteiktā periodā veikto preču un pakalpojumu eksportu un importu, ienākumus un izdevumus (darba samaksu, dividendes, procentus) un kārtējos pārvedumus, kas nav paredzēti ieguldījumiem. Kapitāla un finanšu konts atspoguļo veiktos kapitāla pārvedumus, kas paredzēti ieguldījumiem, kā arī ārējo ieguldījumu un parādu pārmaiņas noteiktā periodā un rezerves aktīvu pieaugumu vai samazinājumu.

Latvijas Banka sagatavo un publicē maksājumu bilanci, sākot ar informāciju par 2000. gadu, kad no Latvijas Republikas Centrālās statistikas pārvaldes pārņēma atbildību par ceturkšņa un gada maksājumu bilances sagatavošanu un publicēšanu. Sākot

ar 2001. gadu, Latvijas Banka publicē arī mēneša maksājumu bilanci (pamatrādītājus).

Mēneša maksājumu bilances (pamatrādītāju) sagatavošanas mērķis ir operatīvi sniegt informāciju par ekonomiskajiem darījumiem ar ārvalstīm, nodrošinot makroekonomisko procesu savlaicīgu analīzi.

Lai rastu iespēju sagatavot mēneša maksājumu bilanci (pamatrādītājus), Latvijas Banka apstiprinājusi "Informācijas par nebanku ārējiem maksājumiem sagatavošanas noteikumus", saskaņā ar kuriem Latvijas bankas četras reizes mēnesī Latvijas Bankai iesniedz pārskatus par nebanku (rezidentu) ārējiem maksājumiem, bet nebankas (nerezidenti) reizi mēnesī Latvijas Bankai iesniedz paziņojumus par iekšzemes bankās ienākšajiem un ārvalstu bankās veiktajiem ārējiem maksājumiem, kuru apjoms, pārrēķināts latos pēc Latvijas Bankas noteiktā attiecīgās valūtas kursa darījuma dienā, pārsniedz 1 000 latu.

Sagatavojot mēneša maksājumu bilanci (pamatrādītājus), papildus datiem par nebanku (rezidentu) ārējiem maksājumiem tiek izmantota Latvijas Bankas apkopotā informācija par kredītiestāžu ārējiem aktīviem un

pasīviem, Latvijas Bankas dati par ārējām rezervēm, Valsts kases apkopotie dati par valdības ārējo parādu un ārvalstu finanšu palīdzību, kā arī informācija no uzņēmumiem, kuri nodarbojas ar starpniecību darba līgumu slēgšanā starp fiziskajām personām (rezidentiem) un darba devēju (nerezidentu) darbam ārvalstīs, un citi avoti.

Mēneša maksājumu bilance (pamatrādītāji) tiek sagatavota 30 darbadienu laikā pēc pārskata mēneša beigām. Mēneša maksājumu bilances pamatrādītāji tiek precizēti, sagatavojot ceturkšņa maksājumu bilanci, kad pieejams plašāks informācijas avotu klāsts, t.sk. veidlapas Nr. 1-MB "Ārējo ieguldījumu ceturkšņa pārskats" un veidlapas Nr. 3-MB "Transporta un starpniecības pakalpojumu ceturkšņa pārskats" dati, kā arī Latvijas Republikas Centrālās statistikas pārvaldes apkopotie ārējās tirdzniecības statistikas un Latvijas Republikas robežu šķērsojušo personu apsekojuma dati.

Dažkārt sakarā ar datu elektroniskās apstrādes tehnoloģijas specifiku skaitļu noapaļošanas dēļ iespējamas nelielas atšķirības starp uzrādīto kopējo apjomu un saskaitāmo kopsummu.

Preču un pakalpojumu eksporta apjoms oktobrī bija viens no lielākajiem 2001. gadā un pieauga arī kārtējo pārvedumu pozitīvais saldo, tomēr maksājumu bilances tekošā konta negatīvais saldo oktobrī salīdzinājumā ar iepriekšējo mēnesi būtiski palielinājās (līdz 62.5 milj. latu) sakarā ar preču importa straujo pieaugumu.

Preču importa kāpums salīdzinājumā ar septembri (par 51.7 milj. latu jeb 30.0%) ievērojami pārsniedza preču eksporta pieaugumu (par 17.6 milj. latu jeb 16.1%). Preču importa kāpumu, kas 4. ceturksnī vērojams katru gadu, būtiski ietekmēja privatizējamās valsts a/s "Latvijas kuģniecība" oktobrī veiktā jaunā kuģa iegāde. Preču negatīvais saldo oktobrī sasniedza 97.4 milj. latu.

Pakalpojumu pozitīvais saldo oktobrī bija 27.8 milj. latu un salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu pieauga par 10.1 milj. latu, jo palielinājās sniegto pakalpojumu apjoms. Pakalpojumu pozitīvā saldo kāpumu noteica jūras transporta kravu pārvadājumu pakalpojumu un cita transporta pakalpojumu saldo pieaugums (attiecīgi par 3.8 milj. latu un 3.0 milj. latu). Straujāk augot nerezidentiem sniegto citu pakalpojumu apjomam, citu pakalpojumu saldo uzlabojās par 2.9 milj. latu un kļuva pozitīvs (1.6 milj. latu).

Palielinoties nerezidentu Latvijā gūtajiem ieguldījumu ienākumiem (salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu – par 5.9 milj. latu), ienākumu pozitīvais saldo samazinājās. Nerezidentu ieguldījumu ienākumu pieaugumu galvenokārt noteica tiešo investīciju reinvestētā un filiāļu (nodaļu) nesadalītā peļņa.

Kārtējo pārvedumu pozitīvais saldo bija 7.0 milj. latu, un to lielāko daļu saņēma privātais sektors.

Kapitāla un finanšu konta pozitīvais saldo bija 50.6 milj. latu.

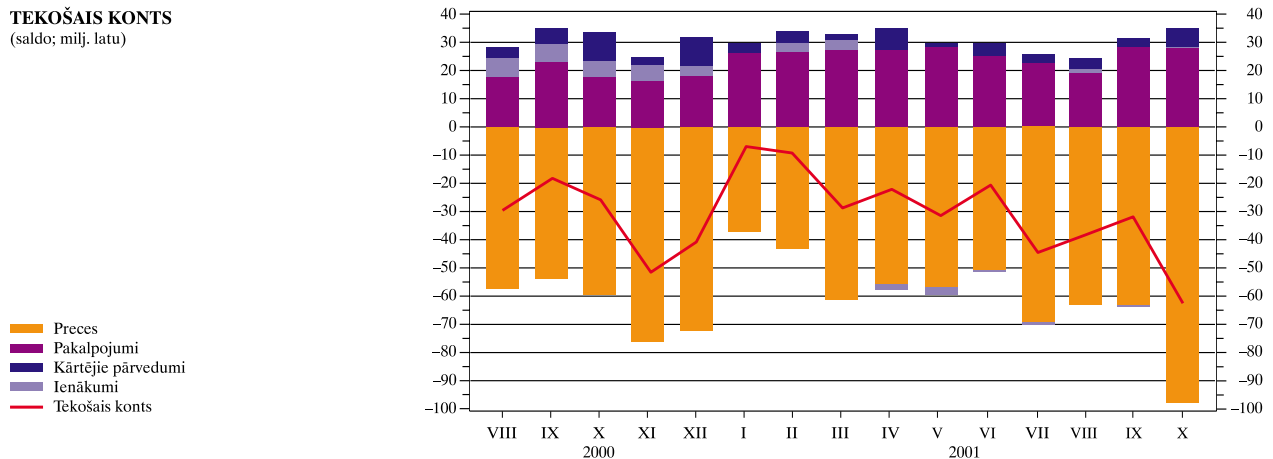
Tiešo investīciju pozitīvais saldo bija 29.6 milj. latu (t.sk. nerezidentu investīcijas uzņēmumu pašu kapitālā – 18.4 milj. latu un nerezidentu reinvestētā peļņa – 6.5 milj. latu).

Portfeļieguldījumu negatīvais saldo bija 2.3 milj. latu. Bankas bija galvenās darījumu veicējas ārvalstu tirgos, un tās samazināja ieguldījumus nerezidentu privātzņēmumu akcijās un ilgtermiņa obligācijās un iegādājās īstermiņa vērtspapīrus (galvenokārt ar termiņu līdz 3 mēnešiem).

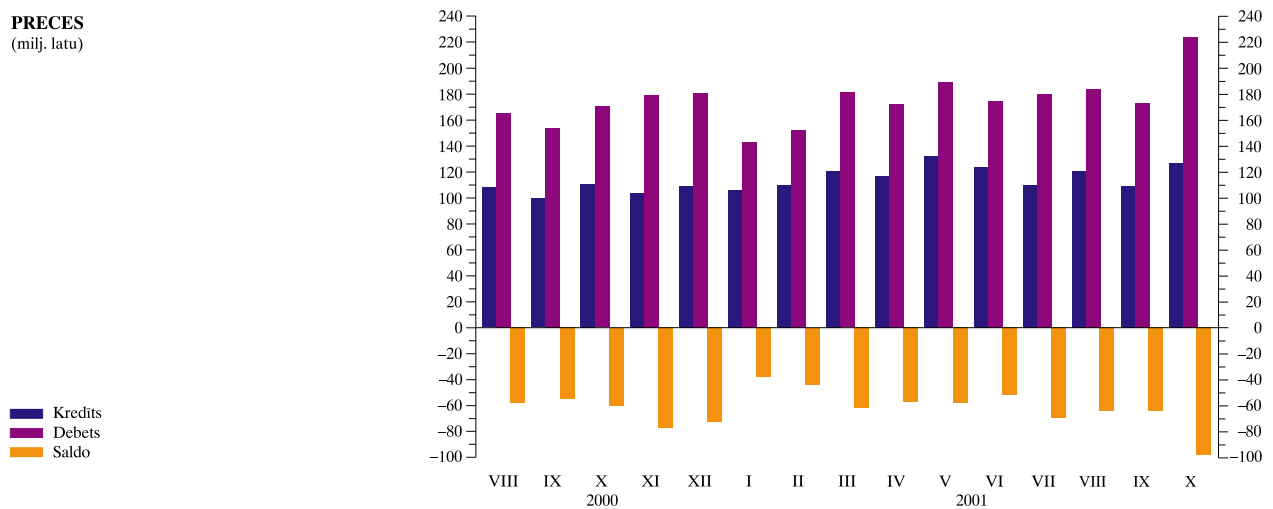
Citu ieguldījumu pozitīvais saldo bija 47.7 milj. latu. Rezidenti palielināja savas ārējās saistības par 84.4 milj. latu (t.sk. 38.3% – ilgtermiņa), turklāt bankas, uzņēmumi un valdība piesaistīja attiecīgi 48.3 milj. latu, 33.1 milj. latu un 2.4 milj. latu. Lai sabalansētu no nerezidentu uzņēmumiem piesaistīto pieprasījuma noguldījumu valūtu un termiņu struktūru, bankas palielināja noguldījumus ārvalstu (galvenokārt OECD valstu) kredītiestādēs, un to atlikums pieauga par 57.5 milj. latu.

Valūtas kursam starpbanku tirgū atrodoties pie Latvijas Bankas intervences apakšējās robežas un Latvijas Bankai veicot ārvalstu valūtas pirkšanas tiešos darījumus, rezerves aktīvi oktobrī pieauga par 22.9 milj. latu.

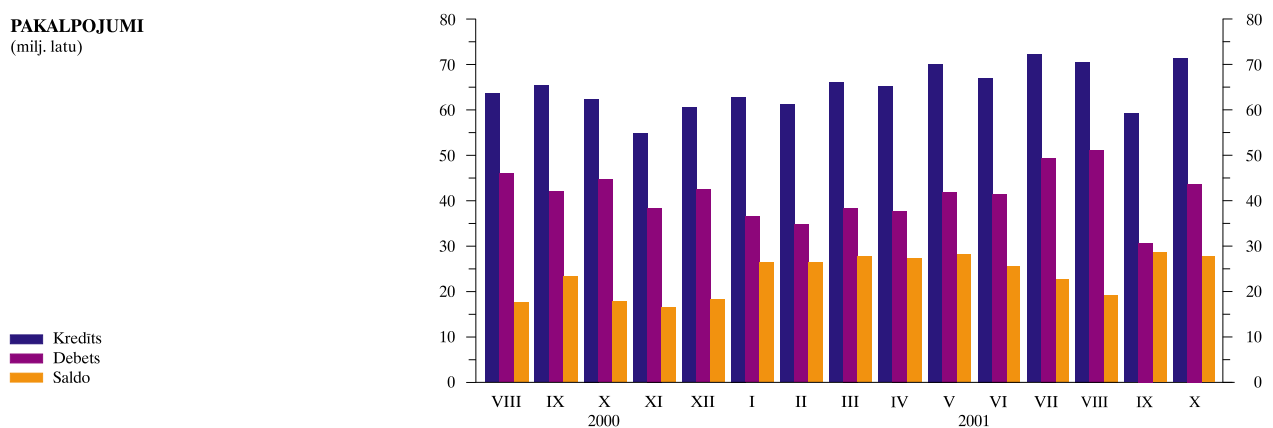
TEKOŠAIS KONTS (saldo; milj. latu)

PRECES (milj. latu)

PAKALPOJUMI (milj. latu)

MĒNEŠA MAKSĀJUMU BILANCE (PAMATRĀDĪTĀJI)

(saldo; milj. latu)

	Tekošais konts					Kapitāla konts	Finanšu konts						Novirze
	Preces	Pakalpojumi	Ienākumi	Kārtējie pārvedumi	Tiešās investīcijas		Portfeļieguldījumi	Atvasinātie finanšu instrumenti	Citi ieguldījumi	Rezerves aktīvi			
2000													
VIII	-29.2	-57.2	17.6	6.9	3.4	2.2	17.3	14.5	-57.7	-0.2	47.5	13.2	9.7
IX	-19.2	-53.7	23.3	6.1	5.1	1.3	23.4	9.7	33.3	0	-41.7	22.0	-5.5
X	-25.9	-59.1	17.7	5.7	9.8	1.0	44.5	25.3	-14.6	0	71.0	-37.2	-19.7
XI	-51.8	-75.9	16.4	5.7	2.0	0.2	24.6	21.1	-11.3	1.3	6.0	7.5	27.0
XII	-40.7	-71.9	18.1	3.5	9.6	1.6	62.9	39.1	-82.2	0	82.6	23.4	-23.8
2001													
I	-7.4	-36.9	26.4	0	3.1	1.4	14.9	7.2	9.2	-4.2	-19.8	22.4	-8.9
II	-9.4	-42.9	26.4	3.3	3.8	1.3	-8.9	3.6	-55.6	2.1	64.0	-23.0	17.0
III	-28.4	-60.8	27.7	3.4	1.3	2.1	32.2	-0.5	25.7	0.6	13.3	-6.9	-5.8
IV	-22.4	-55.9	27.3	-1.3	7.5	2.7	2.9	29.8	-36.9	1.1	17.5	-8.5	16.8
V	-30.8	-57.0	28.2	-3.0	1.1	3.0	16.9	26.7	8.0	-1.0	-25.0	8.2	10.8
VI	-21.6	-50.9	25.5	-0.2	3.9	2.3	32.7	8.8	-103.6	1.6	139.1	-13.2	-13.3
VII	-44.8	-69.4	22.7	-0.7	2.6	1.4	27.9	17.2	-51.3	-1.1	89.8	-26.7	15.5
VIII	-38.9	-62.9	19.2	1.4	3.3	1.5	33.2	44.0	49.1	-0.1	-72.9	13.2	4.2
IX	-32.3	-63.3	28.6	-0.3	2.7	1.0	42.5	5.4	9.2	1.8	21.6	4.5	-11.3
X	-62.5	-97.4	27.8	0.1	7.0	2.2	48.4	29.6	-2.3	-3.7	47.7	-22.9	12.0

TEKOŠAIS KONTS UN KAPITĀLA KONTS

(milj. latu)

	Tekošais konts										Kapitāla konts	
			Preces		Pakalpojumi		Ienākumi		Kārtējie pārvedumi		Kredīts	Debets
	Kredīts	Debets	Kredīts	Debets	Kredīts	Debets	Kredīts	Debets	Kredīts	Debets		
2000												
VIII	193.5	222.8	108.2	165.5	63.7	46.1	11.7	4.7	9.9	6.5	2.2	0
IX	188.8	208.0	100.3	153.9	65.3	42.0	11.3	5.2	12.0	6.8	1.5	0.2
X	201.5	227.5	111.4	170.5	62.3	44.7	13.7	8.0	14.1	4.3	2.2	1.1
XI	180.7	232.5	104.0	179.9	54.8	38.4	13.6	7.9	8.3	6.3	2.1	1.9
XII	200.9	241.6	109.3	181.2	60.4	42.3	14.2	10.8	16.9	7.3	2.7	1.1
2001												
I	192.6	200.0	106.5	143.4	62.8	36.5	14.5	14.6	8.7	5.6	2.6	1.2
II	194.7	204.1	109.7	152.6	61.2	34.8	14.3	11.0	9.5	5.7	2.0	0.8
III	211.4	239.8	120.8	181.6	66.0	38.3	15.5	12.1	9.1	7.8	2.3	0.2
IV	211.7	234.2	116.9	172.8	65.1	37.7	14.7	16.0	15.1	7.6	3.4	0.7
V	225.8	256.6	132.9	189.9	70.0	41.9	14.5	17.5	8.4	7.3	4.0	0.9
VI	215.9	237.6	123.5	174.4	67.1	41.6	14.5	14.7	10.7	6.8	2.4	0.2
VII	206.7	251.6	110.1	179.5	72.1	49.5	14.5	15.1	10.1	7.5	2.5	1.0
VIII	216.5	255.4	121.1	184.0	70.4	51.2	14.3	12.9	10.7	7.3	2.0	0.5
IX	190.8	223.1	109.2	172.5	59.2	30.6	13.2	13.5	9.2	6.5	1.7	0.7
X	225.7	288.3	126.8	224.2	71.4	43.6	14.0	13.9	13.6	6.6	2.6	0.4

FINANŠU KONTS. TIEŠĀS INVESTĪCIJAS, PORTFEĻIEGULDĪJUMI UN ATVASINĀTIE FINANŠU INSTRUMENTI

(saldo; milj. latu)

	Tiešās investīcijas		Portfeļieguldījumi										Atvasinātie finanšu instrumenti	
	Ārvalstīs	Latvijā	Aktīvi	Pasīvi	Līdzdalības vērtspapīri		Parāda vērtspapīri						Aktīvi	Pasīvi
					Aktīvi	Pasīvi	Aktīvi			Pasīvi				
							Obligācijas un parād-zīmes	Naudas tirgus instrumenti		Obligācijas un parād-zīmes	Naudas tirgus instrumenti			
2000														
VIII	-0.9	15.4	-57.0	-0.7	-9.7	-1.0	-47.2	-31.5	-15.7	0.3	0.2	0.1	-0.2	0
IX	-2.2	11.9	25.2	8.2	7.1	-3.6	18.1	4.3	13.8	11.7	12.3	-0.6	0	0
X	0.3	24.9	-16.1	1.5	-1.9	-0.4	-14.2	-6.3	-7.9	1.9	1.9	0	0	0
XI	1.4	19.7	-19.2	8.0	-4.5	0.3	-14.7	-13.1	-1.6	7.7	7.7	0	1.3	0
XII	0.8	38.3	-63.7	-18.5	-9.1	-9.6	-54.7	-54.9	0.3	-8.9	-8.9	0	0	0
2001														
I	-1.9	9.1	-10.6	19.8	-0.7	0.6	-9.9	-24.8	14.9	19.2	19.3	0	0.3	-4.4
II	-2.0	5.6	-33.0	-22.6	1.6	0.6	-34.6	-37.6	3.0	-23.2	-23.2	0	2.4	-0.3
III	-1.7	1.2	-1.7	27.3	8.9	0.3	-10.5	12.8	-23.4	27.0	27.0	0	-0.4	1.0
IV	-1.2	30.9	-49.0	12.0	-11.8	0.2	-37.2	-1.4	-35.8	11.8	11.8	0	0.7	0.4
V	-1.1	27.9	1.0	6.9	5.0	0.3	-4.0	-18.0	14.0	6.6	6.6	0	-1.0	0
VI	2.9	5.9	-94.3	-9.2	-21.8	-0.7	-72.5	-13.1	-59.4	-8.5	-8.5	0	0.5	1.0
VII	-0.4	17.6	-45.8	-5.5	3.2	-3.9	-49.0	-47.6	-1.4	-1.6	-1.7	0	1.3	-2.4
VIII	-0.4	44.3	52.6	-3.5	-6.5	0.7	59.1	29.1	30.0	-4.2	-4.2	0	0.5	-0.6
IX	-1.3	6.7	4.7	4.4	-3.8	4.4	8.6	-10.0	18.6	0	0	0	0.1	1.7
X	0.8	28.7	-3.7	1.4	17.5	0.6	-21.2	29.3	-50.5	0.8	0.8	0	-1.9	-1.7

FINANŠU KONTS. CITI IEGULDĪJUMI

(saldo; milj. latu)

	Citi ieguldījumi									
	Aktīvi		Monetārās iestādes		Valdība		Bankas		Citi sektori	
			Aktīvi	Pasīvi	Aktīvi	Pasīvi	Aktīvi	Pasīvi	Aktīvi	Pasīvi
2000										
VIII	-0.8	48.2	0	0	-0.4	1.1	-2.7	45.3	2.3	1.9
IX	-103.2	61.5	0.1	-0.1	0.1	-7.6	-105.4	67.3	1.9	1.9
X	103.6	-32.6	0	0	0.2	1.8	105.7	-31.2	-2.3	-3.1
XI	-72.8	78.8	-0.1	-0.1	0.4	0.7	-72.5	81.3	-0.6	-3.1
XII	-63.6	146.2	-0.1	-0.9	0	0	-63.0	150.3	-0.6	-3.1
2001										
I	-89.0	69.2	0.1	-1.4	0.2	0.4	-78.6	65.1	-10.7	5.0
II	145.6	-81.6	0	-0.6	0.1	-0.4	164.8	-85.6	-19.4	5.0
III	59.3	-46.0	-0.1	0.3	-1.6	-0.1	62.4	-51.2	-1.4	5.0
IV	-3.3	20.7	0	3.5	0.7	-0.4	-9.4	23.3	5.4	-5.8
V	-37.8	12.8	0	-3.1	-0.9	0.1	-42.7	19.1	5.7	-3.3
VI	-15.5	154.6	-0.1	-1.5	-0.2	-0.5	-21.1	143.4	5.8	13.2
VII	61.4	28.4	0.1	-1.4	1.0	1.0	61.3	28.2	-1.0	0.6
VIII	-77.7	4.7	-0.1	0	0.2	2.1	-74.0	2.5	-3.7	0.1
IX	4.4	17.2	0	0.3	0.3	-1.5	5.9	12.2	-1.8	6.1
X	-36.7	84.4	0.1	-0.1	-0.3	2.4	-42.1	48.3	5.6	33.8

 Latvijas maksājumu bilances pamatrādītāji visagrāk tiek publicēti Latvijas Bankas interneta lapā (<http://www.bank.lv>).